

4. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11 липня 2003 р. № 1129–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3–4. Ст. 21.
5. Кривсун О.М., Турчина О.С. Праця засуджених до позбавлення волі в сучасних умовах. *Науковий вісник Херсонського державно-го університету*. 2014. Вип. 6–1. Т. 3. С. 131–134.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання : Закон України від 3 липня 2018 р. № 2475–VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 36. Ст. 272.
7. Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів : Закон України від 8 квітня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 23. Ст. 869.
8. Про затвердження Інструкції про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження волі або позбавлення волі, затв. наказом Міністерства юстиції України від 7 березня 2013 р. № 396/5. *Офіційний вісник України*. 2013. № 23. Ст. 798.
9. Про порядок оптимізації діяльності слідчих ізоляторів, установ виконання покарань та підприємств установ виконання покарань, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 р. № 396. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-2017-п> (дата звернення: 26.03.2019).
10. Степанюк А.Х. Кримінально-виконавче право : навчальний посібник для студентів юридичних спеціальних вищих навчальних закладів. Харків : Право, 2006. 320 с.

УДК 336.719.2:351.863:343.53:339.924

ОХОРОНА БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ¹

PROTECTION OF THE BANKING SECRECY IN THE CONDITIONS OF EURO INTEGRATION: NORMATIVE AND LEGAL ASPECTS

Клочко А.М., к.ю.н., доцент,
завідувач кафедри міжнародних відносин
Сумський національний аграрний університет

Дігтяр А.О., аспірант кафедри міжнародних відносин
Сумський національний аграрний університет

У статті розглянуто вплив інтеграційних процесів, реформування судової системи та суміжних правових інститутів на становлення кримінально-правової охорони банківської таємниці та комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності, які, хоча й об'єднані єдиною нормою кримінального закону, мають різну правову природу. Обґрунтовано самостійність кожного із цих об'єктів, запропоновано внесення змін до чинного кримінального законодавства.

Ключові слова: економічна безпека, кримінальна відповідальність, оптимізація, банківська таємниця, комерційна таємниця, злочини у сфері банківської діяльності.

В статье рассмотрено влияние интеграционных процессов, реформирования судебной системы и смежных правовых институтов на становление уголовно-правовой охраны банковской тайны и коммерческой тайны как объекта права интеллектуальной собственности, хотя эти и объединены единой нормой уголовного закона, но имеют разную правовую природу. Обоснована самостоятельность каждого из этих объектов, предложено внесение изменений в действующее уголовное законодательство.

Ключевые слова: экономическая безопасность, уголовная ответственность, оптимизация, банковская тайна, коммерческая тайна, преступления в сфере банковской деятельности.

The article focuses on the fact that the current legislation as to the protection of banking in Ukraine is not in line with the tendencies that are formed because of the strengthening of the European integration process. Economic stability should be provided by high level of protection of the banking sphere of the state. It goes not only about the banking institutions, but also about protection of the information, which constitutes the banking secrecy. An experience of the foreign countries demonstrates that the level of protection of the banking is considered to be in the priority. Clear definitions of the relations which constitute the essence of the banking and banking secrecy give grounds to judge that European legislation and positive experience of the countries in this issue can be taken into account when formulating the propositions as to the improvement of the legislation of Ukraine to the providing of the protection of the banking. It is noted, that formation of the separate institute of protection of the banking in the Criminal code of Ukraine can be effective to minimize the level of the criminal offenses in Ukraine.

The article examines the influence of integration processes, the reform of the judicial system and related legal institutes on the formation of criminal law protection of bank secrecy and commercial secrets as objects of intellectual property law, which, although united by a single norm of the criminal law, have different legal nature. The autonomy of each of these objects is substantiated and amendments to the current criminal legislation are proposed.

Key words: economic security, criminal liability, optimization, commercial secret, banking security, crimes in sphere of banking.

Інтеграція нашої держави в міжнародний та європейський простір, попри сукупність позитивних аспектів, несе в собі і загрози в інформаційній, економічній, фінансовій сфері тощо. Тому процес гарантування національної безпеки держави і таких її складників, як економічна

безпека, фінансова безпека, безпека сфери банківської діяльності, інформаційна безпека, посилює необхідність активації охоронної функції держави. У цій сфері Україна має низку проблем, що зумовлені дефіцитом фінансових ресурсів, високим рівнем криміналізації сфери банківської діяльності країни, невідповідністю нормативно-правової бази, яка би гарантувала високий рівень економічної безпеки банківського сектора. «Ефективне функціонування сфери банківської діяльності країни повинно забез-

¹ Робота виконана в рамках проекту для молодих вчених 2017 р. «Удосконалення законодавства України щодо забезпечення безпеки сфери банківської діяльності в умовах євроінтеграції: економіко-правовий аспект» (№ держ. реєстрації: 0117 У 006531).

печуватися всебічно, у зв'язку із цим існує необхідність у забезпеченні всіх складових її безпеки» [1, с. 115].

Обравши європейський вектор розвитку держави, підписавши низку угод, Україна продовжує процес імплементації міжнародних норм та стандартів, серед яких особливу роль відіграє Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС), окремі розділи якої охоплюють питання безпеки сфери банківської діяльності. Одним з елементів співпраці в цьому напрямі є забезпечення належного рівня захисту персональних даних відповідно до кращих європейських та міжнародних стандартів, передбачається поглиблення співпраці з метою боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму [2]. Упровадження в нашій державі позитивного європейського досвіду дозволить удосконалити національне законодавство в питаннях гарантування безпеки сфери банківської діяльності з урахуванням її очищення від неплатоспроможних банків та посилення євроінтеграційних процесів. Прогнозовано це вплине на зниження рівня криміналізації сфери банківської діяльності, стимулювання належної поведінки кримінально-правовими засобами й ефективний розгляд відповідних категорій справ з урахуванням сучасного реформування судової системи України.

У науці кримінального права деякі науковці у своїх дослідженнях зверталися до проблематики забезпечення банківської таємниці, персональних даних, прав інтелектуальної власності, зокрема, цій темі присвячені праці окремих вітчизняних та закордонних науковців: С. Богачова, М. Коласа, О. Мозгового, А. Нерсеяна, С. Рум'янцева, А. Семенова, В. Харченко й ін.

Загалом, наука має прогнозувати та випереджати розвиток суспільних відносин для вчасного реагування на їхні виклики та потреби, для унеможливлення досягання на правовідносини, що виникають, забезпечення належного рівня їх правового регулювання. На сьогодні кримінальним законодавством банківську та комерційну таємниці об'єднано в один склад злочину, що підтверджує недостатність наукового обґрунтування правової природи банківської та комерційної таємниці як об'єктів кримінально-правової охорони й обумовлює теоретичне та практичне значення подальшого дослідження зазначеної проблематики. Тому метою статті є вирішення проблемних аспектів розмежування банківської та комерційної таємниці в умовах євроінтеграційних процесів, з'ясування сутності їхньої правової природи та, з урахуванням цього, надання окремих пропозицій щодо формування концепції протидії злочинам у сфері банківської діяльності країни.

Комерційна цінність окремих видів інформації привертає до неї увагу злочинного світу, і вона часто стає об'єктом злочинних посягань. Це зумовлює пошук ефективних способів її захисту, кримінально-правових також. Банківська та комерційна таємниці належать до такої інформації і є цінним інструментом у діяльності суб'єктів господарювання держави.

Аналіз норм чинного цивільного законодавства показує, що комерційна таємниця є об'єктом права інтелектуальної власності, що зумовлює спеціальний режим її правової охорони (п. 1 ст. 240 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України)). Сама комерційна таємниця визнана «інформацією, яка є секретною». У деталізованому розумінні Кодекс визнає комерційну таємницю такою, що вона «у цілому чи в певній формі та сукупності її складників є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку із цим має комерційну цінність та є предметом адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію» [3]. Виходячи з того, що кн. 4 ЦК України «Право інтелектуальної власності» є окремою від кн. 3 «Право власності та інші речові права», за законо-

давством України комерційна таємниця не належить до загального об'єкта права власності, на відміну від законодавства Сполучених Штатів Америки (далі – США), де комерційна таємниця є не просто цінною секретною інформацією та об'єктом права інтелектуальної власності, але й об'єктом загального права власності, може виступати як об'єкт заповіді чи бути ліквідованим майном у разі банкрутства [4, с. 82]. Джефрі Д. Данн (Jeffrey D. Dunn) та Пол Ф. Сейлер (Paul F. Seiler) вважають нераціональним встановлювати спеціальний режим правової охорони для комерційної таємниці, визнаючи її об'єктом загального права власності [5, с. 2].

Щодо законодавчого визначення банківської таємниці, проведемо аналіз ст. 60 Закону України «Про банки та банківську діяльність», відповідно до якої банківська таємниця також визнана інформацією. Проте ця інформація стосується діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку в процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин із ним чи третім особам за надання послуг банку. Такою інформацією є: відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проекту, винаходів, зразків продукції, інша комерційна інформація [6]. Отже, можна простежити взаємозв'язок банківської та комерційної таємниці, який полягає в такому: якщо комерційна таємниця стала відомою банківській установі в процесі обслуговування клієнта (володілець комерційної таємниці) та взаємовідносин із ним або ж третім особам під час надання послуг банку, а володілець комерційної таємниці вжив усіх адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, то така таємниця підпадає під правовий режим банківської таємниці.

На відміну від банківської, до комерційної таємниці належать відомості науково-технічного, організаційного, комерційного, виробничого, статистичного й іншого характеру. Винятком із зазначеного можуть бути тільки відомості, що, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2003 р. № 611, не можуть становити комерційної таємниці, до них належать такі: установчі документи; документи, що дозволяють займатися підприємницькою чи господарською діяльністю та її окремими видами; інформація за всіма встановленими формами державної звітності; дані, необхідні для перевірки обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів; відомості про чисельність і склад працюючих, їхню заробітну плату загалом та за професіями й посадами, а також про наявність вільних робочих місць; документи про сплату податків і обов'язкових платежів; інформація про забруднення навколишнього природного середовища, недотримання безпечних умов праці, реалізацію продукції, що завдає шкоди здоров'ю, а також інші порушення законодавства України та розміри завданих водночас збитків; документи про платоспроможність; відомості про участь посадових осіб підприємства в кооперативах, малих підприємствах, спілках, об'єднаннях та інших організаціях, які займаються підприємницькою діяльністю; відомості, що відповідно до чинного законодавства підлягають оголошенню [7]. Зазначене свідчить про правомочність власника комерційної таємниці самостійно визначати, які відомості щодо його діяльності становлять комерційну таємницю, для цього необхідно дотримання ключових ознак комерційної таємниці, тобто наявність комерційної цінності, секретності, і щодо неї вжито всіх заходів збереження. Режим банківської таємниці щодо відомостей, що становлять комерційну таємницю, і є тим самим адекватним заходом збереження комерційної таємниці, оскільки відомості, що становлять комерційну таємницю, можуть ніколи не стати відомими банку, за умови, що власник комерційної таємниці не буде клієнтом банку.

С. Смелянов звертає увагу на те, що саме режим таємниці є спільною ознакою банківської та комерційної

таємниці і ґрунтується на законодавчих підставах обмеження доступу до інформації, що становить таємницю, визначеної регламентації процесу обігу цієї інформації (отримання, засекречування, зберігання, ознайомлення, передача, розсекречування тощо). Саме цей складник банківської таємниці та його практична реалізація має багато спільного з режимами комерційної, службової та професійної таємниць [8, с. 196].

Безпосереднім прикладом порушення режиму банківської таємниці є розміщення у 2009 р. банком «Надра» на своєму веб-сайті списків 42 тис. позичальників-фізичних осіб – суб'єктів малого та середнього бізнесу, корпоративних клієнтів, які мали прострочену заборгованість. Адміністрація банку «Надра» аргументувала свої дії, посилаючись на наказ Президента № 813 від 8 жовтня 2009 р. про заходи щодо відновлення стабільності в банківській системі. Згідно зі ст. 60 Закону України «Про банки і банківську діяльність», до банківської таємниці віднесена інформація щодо організаційно-правової структури юридичної особи-клієнта банку та його комерційної діяльності [9].

Зауважимо, що доступна судова практика розгляду справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб містить суто положення щодо виду провадження, юрисдикції та підсудності відповідних категорій справ. Зокрема, справи про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб розглядаються в порядку окремого провадження суддею одноособово без проведення попереднього судового засідання. Матеріали узагальнення свідчать про те, що немає єдиної судової практики розгляду справ про розкриття банківської таємниці за заявами органів прокуратури України, державної податкової служби України (далі – ДПС), Служби безпеки України у випадках, коли вони звертаються до суду для розкриття банківської таємниці у зв'язку із проведенням оперативно-розшукових заходів чи вже в межах кримінальної справи [10]. Тобто доступною є практика розгляду справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить положення щодо порядку розгляду відповідних цивільних справ та затребування інформації, яка містить банківську таємницю, зацікавленими сторонами. Однак відсутня практика, яка би відображала дискусійні питання, які виникають під час розгляду відповідних категорій кримінальних справ, оскільки через дискусійність співвідношення понять «банківська» та «комерційна» таємниці наявність таких питань є очевидною. Відповідно до ч. 2 ст. 20 Господарського процесуального кодексу України, до підвідомчості Вищого суду з питань інтелектуальної власності належать справи в спорах, які виникають із відносин, пов'язаних із захистом від недобросовісної конкуренції, зокрема щодо розголошення та використання комерційної таємниці [11]. Тобто, виходячи з такої позиції законодавця, розуміємо, що справи щодо захисту комерційної таємниці, на відміну від банківської таємниці, належать до підвідомчості Вищого суду з питань інтелектуальної власності. На нашу думку, зміст відомостей, що становлять комерційну та банківську таємницю, є різними предметами різних злочинів. Навіть більше, в історичному аспекті першочергово кримінальне законодавство України не передбачало об'єднання «комерційної» та «банківської» таємниці в спільній кримінально-правовій нормі. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з відомостями, що становлять комерційну таємницю, уперше встановлена в 1994 р. з уведенням до Кримінального кодексу (далі – КК) України 1960 р. ст. ст. 148–6, 148–7. У чинному КК України 2001 р. є ст. 231 «Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю», ст. 232 «Незаконне розголошення комерційної таємниці». У 2004 р. дані норми доповнено терміном

«банківська таємниця». Проте з ухваленням кримінально-правових норм проблему відповідальності за вчинення цих злочинів ще далеко не вирішено [12, с. 8].

Серед рекомендаційних заходів, спрямованих на збереження банківської таємниці можна виокремити такі: обмежити коло осіб, що мають доступ до інформації, яка становить банківську таємницю; організувати спеціальне діловодство з документами, що містять банківську таємницю; застосовувати технічні засоби для запобігання несанкціонованого доступу до електронних та інших носіїв інформації; договори й угоди між банком і клієнтом повинні містити застереження щодо збереження банківської таємниці.

Звертаємо увагу на те, що навіть формулювання кримінально-правових норм ст. ст. 231 та 232 КК України «Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю», «Розголошення комерційної або банківської таємниці» [13] з використанням законодавцем сполучника «або» є сумнівними. Це фактично означає, що комерційна та банківська таємниця розглядаються законодавцем як синонімічні поняття, що є неприпустимим, на наш погляд.

О. Світличний наголошує на тому, що, передбачаючи кримінальну відповідальність за незаконні дії щодо комерційної таємниці, законодавець відносить їх до злочинів, що вчинюються у сфері господарської діяльності. Наприклад, здійснення господарської діяльності неможливе без реалізації суб'єктом господарювання (фізична особа-підприємець) свого права на річ (майно) відповідно до закону та за своєю волею, незалежно від волі інших осіб (права власності). Тобто законодавець розміщенням ст. ст. 231 та 232 в р. VII «Злочини у сфері господарської діяльності» КК України підтверджує, що реалізація права на комерційну таємницю пов'язана певним чином зі здійсненням господарської діяльності, і відносить до кола потерпілих суб'єктів господарської діяльності [14, с. 191]. Проте судова практика свідчить саме про складність доведення заявником факту порушення режиму таємності комерційної інформації й наслідку цього порушення. Оскільки законодавчим порядком не регламентований розмір істотної шкоди, що є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочинів, передбачених у ст. ст. 231, 232 КК України, це робить їх фактично непридатними на практиці [15].

Для вдосконалення практичної реалізації кримінально-правової охорони банківської та комерційної таємниці необхідно зосередити увагу на тому, що комерційна таємниця є об'єктом забезпечення права інтелектуальної власності. На нашу думку, з урахуванням сучасних тенденцій розвитку інституту судового захисту прав інтелектуальної власності та з метою забезпечення правових основ діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності необхідне вдосконалення положень чинного кримінального законодавства стосовно забезпечення належного рівня захисту прав інтелектуальної власності в Україні [16].

Допускаємо, що це можливо завдяки внесенню відповідних змін до положень чинного КК України. Так, на нашу думку, з урахуванням особливостей об'єктів кримінально-правової охорони варто виділити зі ст. 232 КК України «Розголошення комерційної або банківської таємниці» окремі кримінально-правові норми, як-от «Розголошення комерційної таємниці» та «Розголошення банківської таємниці». За відповідною ознакою пропонуємо виділити окремі кримінально-правові норми й зі ст. 231 КК України. Вважаємо, що група злочинів у сфері банківської діяльності є окремою групою суспільно-небезпечних діянь, що характеризуються виключними ознаками, пов'язаними насамперед із провадженням банківської діяльності, зміст якої висвітлено в положеннях Закону України «Про банки і банківську діяльність». Зокрема, банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридич-

них осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [6]. Подібно до законодавства України, за законодавством Турецької Республіки, об'єднано такі об'єкти кримінально-правової охорони, як комерційна, банківська таємниця, таємниця клієнта (замовника, покупця) у структурі одного складу злочину, що, на думку, Б. Демірал Бакірман (Büşra Demiral Bakirman), є недоцільним [17].

Криміналізація суспільних відносин у сфері банківської діяльності, недоліки правового регулювання банківських правовідносин, відсутність цілеспрямованої політики держави в цій сфері зумовлюють потребу у формуванні забезпечувальних кримінально-правових норм, які створюють умови для успішного запобігання злочинам у сфері банківської діяльності [18, с. 138]. Основні проблеми в застосуванні чинних кримінально-правових норм України про відповідальність за злочини у сфері банківської діяльності зумовлені насамперед законодавчими суперечностями [19, с. 835].

У перспективі подальшого вдосконалення положень кримінального законодавства щодо відповідальності за злочини у сфері банківської діяльності пропонуємо внести зміни до чинного КК України розміщенням у його структурі самостійного розділу: «Злочини у сфері банківської діяльності».

За цим критерієм ми пропонуємо виділяти такі групи суспільно небезпечних діянь, що вчинюються у сфері банківської діяльності:

- 1) злочини, пов'язані з посяганнями на власність;
- 2) злочини, пов'язані з господарюванням;
- 3) злочини, пов'язані зі службовою та професійною діяльністю, пов'язаною з наданням публічних послуг;
- 4) злочини, пов'язані з використанням електронних технологій.

Вважаємо, що серед норм, передбачених КК України, до злочинів у сфері банківської діяльності належать такі склади суспільно небезпечних діянь:

- незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками й іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200 КК України);
- легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України);
- доведення банку до неплатоспроможності (ст. 2181 КК України);
- порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 2201 КК України);
- фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (ст. 2202 КК України);
- розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232 КК України).

Поряд з наявними складами злочинів, що вчинюються у сфері банківської діяльності та включені до змісту окремих розділів Особливої частини КК України, доцільним вважаємо криміналізувати діяння, що є суспільно небезпечними з урахуванням наявних чинників соціальної зумовленості криміналізації суспільно небезпечних діянь:

- шахрайство з використанням електронних засобів платежу або платіжних пристроїв;
- шахрайство у сфері кредитування;
- злісне ухилення від погашення кредиторської заборгованості;

– порушення порядку зайняття господарською діяльністю та діяльністю з надання фінансових послуг (ст. 202 КК України декриміналізована в 2011 р.);

– неналежне виконання умов договору банківського вкладу;

– зловживання повноваженнями у сфері банківської діяльності;

– службова недбалість у сфері банківської діяльності;

– розголошення банківської таємниці.

З урахуванням виділених нами із КК України кримінально-правових норм та пропозицій щодо криміналізації діянь у сфері банківської діяльності, вбачаємо актуальною таку їх класифікацію:

1. *Злочини у сфері банківської діяльності, пов'язані з посяганнями на власність*: шахрайство з використанням електронних засобів платежу або платіжних пристроїв; шахрайство у сфері кредитування.

2. *Злочини у сфері банківської діяльності, пов'язані з господарюванням*: легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України); доведення банку до неплатоспроможності (ст. 2181 КК України); порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 2201 КК України); фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (ст. 2202 КК України); розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232 КК України). Доречно, на наш погляд, виділити зі ст. 232 КК України норму «Розголошення банківської таємниці»; порушення порядку зайняття господарською діяльністю та діяльністю з надання фінансових послуг (ст. 202 КК України декриміналізована в 2011 р.); неналежне виконання умов договору банківського вкладу; злісне ухилення від погашення кредиторської заборгованості.

3. *Злочини у сфері банківської діяльності, пов'язані зі службовою та професійною діяльністю щодо надання публічних послуг*: зловживання повноваженнями у сфері банківської діяльності; службова недбалість у сфері банківської діяльності.

4. *Злочини у сфері банківської діяльності, пов'язані з використанням електронних технологій*: незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками й іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200 КК України).

Злочини, пов'язані з розголошенням комерційної таємниці пропонуємо відносити до групи злочинів, що вчинюються у сфері інтелектуальної власності. Зокрема, допускаємо можливість криміналізації діянь: «Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю» та «Розголошення комерційної таємниці».

Розмежування банківської та комерційної таємниці як об'єктів кримінально-правової охорони дозволить вирішити питання справедливого притягнення до кримінальної відповідальності осіб за вчинення цих діянь, унормувати автоматизацію та технологічне забезпечення збирання відповідної інформації відповідними суб'єктами, сприятиме однозначності під час застосування термінології з урахуванням вимог юридичної техніки, а також поступовій адаптації вітчизняного законодавства до європейських стандартів, які забезпечують вимоги конфіденційності та захист персональних даних на високому рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Banking in Ukraine as an object of criminal and legal protection / M. Kurylo et al. *Banks and Bank Systems (open-access)*. 2017. № 12 (4). P. 114–120. DOI: [http://10.21511/bbs.12\(4\).2017.11](http://10.21511/bbs.12(4).2017.11).
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. № 984_011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

3. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 40–44. Ст. 356.
4. Kolasa Magdalena. Trade secrets and Employee Mobility in search of Equilibrium. DOI: 10.1719/9781108545921. 2018.
5. Dunn D. Jeffrey, Seiler F. Paul. Second International Colloquium on Secured Transactions: Security Interests in Intellectual Property Rights. Vienna, Austria, 18–19 January 2007. URL: <https://www.uncitral.org/pdf/english/colloquia/2secint/Seiler.pdf>.
6. Про банки та банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № № 5–6. Ст. 30.
7. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF>.
8. Ємельянов С. Проблемні аспекти організаційно-правового захисту банківської таємниці в Україні. *Право і безпека*. 2011. № 3. С. 194–199.
9. Клієнти банку мають право вимагати компенсацію за розголошення банківської таємниці. URL: <https://news.finance.ua/ua/news-/174354/tochka-zoru-kliyenty-banku-mayut-pravo-vumagaty-kompensatsiyu-za-rozkrytya-bankivskoyi-tayemnytsi>.
10. Судова практика розгляду справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб, 21 грудня 2009 р. № 0003700–09, поточна редакція. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0003700-09/card2#Card>.
11. Господарський процесуальний Кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.
12. Харламова С. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з відомостями, що становлять комерційну або банківську таємницю : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007.
13. Кримінальний Кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № № 25–26. Ст. 131.
14. Світличний О. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності та міжгалузевий інститут в системі права та законодавства України. *Публічне право*. 2014. № 1. С. 188–194.
15. Петрачкова В. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності: стан правового захисту та перспективи його вдосконалення. URL: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Pravo/58023.doc.htm.
16. Дігтяр А. Актуальні проблеми адміністративно-правового статусу Вищого суду з питань інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 196–198.
17. Büşra Demiral Bakirman. The Protection of Trade, Banking, and Customer Secrets in Turkish Criminal Law. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi : Journal of Penal Law and Criminology*. 2017. № 5 (2). P. 107–118. DOI: 10.26650/JPLC360269.
18. Ключко А. Шляхи вдосконалення кримінального законодавства України щодо відповідальності за злочини у сфері банківської діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 3. URL: <http://www.lsej.org.ua/index.php/ostannij-vipusk>.
19. Ключко А., Курило Н., Запара С. К вопросу уголовно-правовой охраны сферы банковской деятельности Украины. *Всероссийский криминологический журнал*. 2017. Т. 11. № 4. С. 833–843. DOI: 10.17150/2500–4255.2017.11(4).833–843.

УДК 343.9.01

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПІВ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS OF THE CONCEPT AND PRINCIPLES OF THE CRIMINOLOGICAL POLICY OF THE STATE

Коваленко А.В., к.ю.н., доцент, докторант
Національна академія внутрішніх справ

У статті проаналізовано поняття та принципи кримінологічної політики в Україні в контексті запобігання та протидії злочинності. Досліджено розроблені вченими принципи кримінологічної політики та запропоновано власні інтерпретації.

Ключові слова: політика, протидія злочинності, запобігання, кримінологія, кримінальна політика, запобігання злочинності, принципи.

В статье проанализированы понятия и принципы криминологической политики в Украине в контексте предотвращения и противодействия преступности. Исследованы разработанные учеными принципы криминологической политики и предложены собственные интерпретации.

Ключевые слова: политика, противодействие преступности, предупреждение, криминология, уголовная политика, предотвращение преступности, принципы.

The article analyzes the concepts and principles of criminological policy in Ukraine in the context of prevention and counteraction of crime. The principles of criminological policy developed by existing scientists and their own interpretations are proposed.

The purpose of the article is to outline the concept, to define the essence of the state criminological policy on a national scale, to study the existing principles of criminological policy. In turn, the goal set has necessitated the solution of a number of research tasks, namely: 1) outline the concept of the criminological policy of the state and determine its essence; 2) investigation of the principles of criminological policy proposed by the scientists.

The object of the article is social relations, in the field of implementation of the criminological policy of the state.

The subject of the study is the concept and principles of the criminological policy of the state.

Based on the analyzed approaches to the understanding of the concept of "criminological policy" and the study of the views of scientists on its functions, the author concludes that the principles of criminal law policy are the basic provisions that govern the subjects of its formation and subjects of implementation, in the course of performance of all planned by law criminal law measures for the prevention and counteraction of crime.

At the same time, the author has argued the position regarding the presence in the system of criminal-law policy of the following principles: the principle of compliance of criminal-law policy with other elements of legal policy in the field of combating crime; the principle of taking into account (correspondence) of social and legal psychology and social justice; the principle of saving repression and its expediency; the principle of inevitability of liability; the principle of differentiation and individualization of liability and punishment.

Key words: politics, crime prevention, prevention, criminology, criminal policy, prevention of crime, principles.